

Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei

Distrib.: generală
24 iulie 2017

Originalul: limba engleză

Tradus și revizuit de IER
(ier.gov.ro)

Comitetul pentru Eliminarea tuturor Formelor de Discriminare împotriva Femeilor

Observații finale privind Cel de-al 7-lea și al 8-lea rapoarte periodice combinate privind România*

1. Comitetul a examinat Cel de-al 7-lea și al 8-lea rapoarte periodice combinate privind România ([CEDAW/C/ROU/7-8](#)) în cursul celor de-a 1506-a și 1507-a reuniuni (a se vedea [CEDAW/C/SR.1506](#) și 1507), organizate în data de 6 iulie 2017.

A. Introducere

2. Comitetul apreciază transmiterea de către statul-parte a celui de-al 7-lea și 8-lea rapoarte periodice combinate, care au fost redactate drept răspuns la lista de probleme și întrebări anterioare raportării ([CEDAW/C/ROU/QPR/7-8](#)). Comitetul salută prezentarea orală a delegației și clarificările suplimentare oferite drept răspuns la întrebările adresate oral de Comitet în cursul dialogului.

3. Comitetul felicită statul-parte pentru distinsa sa delegație, condusă de secretarul de stat din cadrul Agenției Naționale pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, Aurelia GrațIELA Drăghici, delegație care a inclus, de asemenea, reprezentanți ai Agenției Naționale Împotriva Traficului de Persoane din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, ai Ministerului Muncii și Justiției Sociale, ai Ministerului pentru Mediul de Afaceri, Comerț și Antreprenariat, ai Ministerului Justiției, ai Ministerului Educației Naționale și ai Misiunii Permanente a României pe lângă Oficiul Națiunilor Unite, precum și ai altor organizații internaționale de la Geneva.

B. Aspecte pozitive

4. Comitetul salută progresele obținute de la examinarea, în 2006, a celui de-al șaselea raport periodic al statului-parte ([CEDAW/C/ROU/6](#)) în realizarea reformelor legislative, în special adoptarea următoarelor:

(a) modificările la Legea nr. 217/2003 pentru prevenirea și combaterea violenței în familie, în 2013, 2015, respectiv 2016;

(b) modificările la Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați, în 2012, respectiv 2015;

* Adoptată de Comitet în cursul celei de-a șazezei și șaptea sesiuni (3-21 iulie 2017).

(c) Noul Cod Penal, care armonizează legislația privind traficul de persoane, în iulie 2009.

5. Comitetul salută eforturile statului-parte de a-și îmbunătăți cadrul instituțional și al politicilor sale menite să accelereze eliminarea discriminării față de femei și promovarea egalității de gen, cum ar fi adoptarea următoarelor:

(a) înființarea Comitetului interministerial pentru prevenirea și combaterea violenței în familie, în 2016;

(b) reînființarea Agenției Naționale pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați (ANES), în 2015;

(c) lansarea inițiativei „HeForShe”, la 8 mai 2015;

(d) înființarea Departamentului pentru Egalitate de Șanse între Femei și Bărbați, în 2014;

(e) lansarea Strategiei naționale privind promovarea egalității de șanse între femei și bărbați pentru perioada 2006-2009, în 2006, 2010-2012, în 2010 și 2014-2017, împreună cu planul general de acțiune pentru implementarea acesteia, în 2014;

(f) dezvoltarea unei strategii naționale privind prevenirea și combaterea violenței în familie și planurile naționale de acțiune aferente pentru perioada 2013-2017, în 2012;

(g) adoptarea unei strategii naționale împotriva traficului de persoane pentru perioada 2012-2016, în 2011.

6. Comitetul salută faptul că, în perioada de la examinarea raportului anterior, statul-parte a ratificat sau a aderat la următoarele instrumente internaționale și regionale:

(a) Convenția Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul), în 2016;

(b) Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, în 2008.

C. Parlamentul

7. **Comitetul subliniază rolul esențial al puterii legislative în asigurarea implementării depline a Convenției (a se vedea declarația Comitetului privind relația sa cu parlamentarii, adoptată în cursul celei de-a 45-a sesiuni, în 2010). Acesta invită Parlamentul, în conformitate cu mandatul său, să ia măsurile necesare în ceea ce privește implementarea prezentelor observații finale între această dată și următoarea perioadă de raportare, în temeiul Convenției.**

D. Principalele domenii de interes și recomandări

Vizibilitatea Convenției, a Protocolului opțional și a recomandărilor generale ale Comitetului

8. Comitetul observă cu îngrijorare că, până în prezent, Convenția nu a fost invocată, aplicată sau menționată în mod direct în cursul acțiunilor în justiție și nici nu există date referitoare la faptul că femeile și-au revendicat drepturile la nediscriminare și egalitate prin invocarea dispozițiilor Convenției sau a dispozițiilor relevante din legislația națională, fapt ce indică o lipsă de conștientizare în rândul justiției, avocaților și femeilor însele în ceea ce privește drepturile femeii în temeiul Convenției și procedurile prevăzute de Protocolul opțional la aceasta.

9. **Comitetul reiterează recomandarea făcută anterior (A/55/38, partea a doua, pct. 305) ca statul-parte să se asigure că această Convenție, Protocolul opțional la aceasta, recomandările și opiniile generale ale Comitetului privind comunicările individuale și anchetele sale, precum și legislația națională relevantă fac parte integrantă din educația și formarea juridică a tuturor judecătorilor, procurorilor și avocaților, pentru a le permite să aplice Convenția în mod direct și/sau să interpreteze dispozițiile juridice naționale în conformitate cu Convenția. De asemenea, recomandă ca statul-parte să continue să crească gradul de conștientizare în rândul femeilor cu privire la drepturile care le revin în temeiul Convenției și al procedurilor în temeiul Protocolului opțional.**

Accesul la justiție și la căi de atac

10. Comitetul observă măsurile pozitive luate de statul-parte pentru a facilita accesul femeilor la justiție, inclusiv înființarea unui sistem public de asistență juridică și dezvoltarea crescută a capacităților judecătorilor, magistraților și procurorilor în ceea ce privește legislația împotriva discriminării. Cu toate acestea, este îngrijorat de:

(a) lipsa de încredere a femeilor în sistemul judiciar, nivelul de conștientizare limitat al acestora cu privire la căile de atac disponibile pentru a obține despăgubiri și stigmatizarea victimelor, toate acestea ducând la subraportarea cazurilor de violență împotriva femeilor și fetelor, inclusiv în ceea ce privește violența psihologică și economică, hărțuirea sexuală și violul conjugal;

(b) publicarea online a numelor victimelor și a martorilor în cursul procedurilor de emitere a ordinelor de protecție, cu excepția cazului în care solicitantul cere în mod explicit anonimatul, precum și lipsa protecției fizice a victimelor în sălile de judecată, împiedicând femeile să se adreseze instanței pentru violența bazată pe gen și discriminare;

(c) criteriile de eligibilitate restrictive care împiedică accesul femeilor care nu au mijloace suficiente la noul sistem de asistență juridică, precum și resursele financiare limitate alocate acestui sistem;

(d) lipsa consolidării capacităților poliției și sistemului judiciar în ceea ce privește luarea de măsuri în cazurile de violență bazată pe gen, într-un mod care să țină seama de diferența de gen.

11. În conformitate cu recomandarea generală nr. 33 (2015) privind accesul femeilor la justiție, Comitetul recomandă statului-parte:

(a) să destigmatizeze victimele și să crească gradul de conștientizare cu privire la natura infracțională a violenței bazate pe gen împotriva femeilor și fetelor, să crească nivelul cunoștințelor femeilor și fetelor cu privire la dreptul lor de a obține reparații în justiție, să se asigure că toate cazurile de violență bazată pe gen împotriva femeilor și fetelor sunt anchetate în mod efectiv, că făptuitorii sunt inculpați și pedepsele sunt proporționale cu gravitatea infracțiunii;

(b) să încurajeze femeile să raporteze cazurile de violență și discriminare bazată pe gen autorităților competente încetând să mai publice numelor martorilor și victimelor în toate cazurile, utilizând mijloace eficiente de protecție a martorilor în cursul și în urma procedurilor judiciare și asigurând accesul femeilor și fetelor la programe de asistență și protecție a victimelor și martorilor;

(c) să aloce resurse adecvate și să asigure acordarea de asistență juridică gratuită pentru toate femeile care nu au mijloace suficiente, inclusiv femeile din mediul rural, femeile cu dizabilități și femeile rome, pentru a le permite să reclame încălcări ale drepturilor omului în fața instanțelor;

(d) să asigure dezvoltarea obligatorie a capacităților în ceea ce privește metode de anchetă care să țină seama de diferența de gen pentru toți membrii poliției și ai sistemului de justiție penală.

Instituții naționale pentru drepturile omului

12. Comitetul observă că Institutul Român pentru Drepturile Omului urmează să transmită o nouă evaluare în conformitate cu principiile referitoare la statutul instituțiilor naționale pentru promovarea și protecția drepturilor omului (Principiile de la Paris). Cu toate acestea, observă cu îngrijorare că, în pofida angajamentului asumat în cursul analizei sale periodice universale, statul nu a modificat încă Legea nr. 9/1999 pentru a revizui în mod efectiv statutul și eficacitatea Institutului.

13. **Comitetul încurajează statul-parte să se asigure că Institutul Român pentru Drepturile Omului respectă pe deplin Principiile de la Paris, în special în ceea ce privește mandatul său de protecție a drepturilor femeilor și de promovare a egalității între sexe, statutul și durata calității de membru al consiliului său de administrație și imunitățile acordate membrilor săi pentru acțiunile întreprinse în timpul exercitării cu bună-credință a îndatoririlor lor în cadrul Institutului. Comitetul invită statul-parte să ceară sprijin și asistență din partea Oficiului Înaltului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului în acest proces.**

Mecanismul național pentru promovarea femeilor

14. Comitetul ia notă de reînființarea Agenției Naționale pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați și de activitatea din prezent privind o nouă strategie națională pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați și violența domestică, în colaborare cu societatea civilă. Cu toate acestea, este îngrijorat de:

(a) lipsa resurselor umane, financiare și tehnice alocate agenției naționale pentru a implementa Legea nr. 202/2002, lipsa unui mecanism de monitorizare a implementării și de colaborarea insuficientă cu societatea civilă în acest sens;

(b) nivelul slab de implementare a Legii nr. 202/2002 și a strategiilor privind egalitatea de șanse și nediscriminarea, din cauza resurselor limitate;

(c) lipsa integrării perspectivei de gen în strategiile guvernamentale precum strategia națională denumită „O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități” pentru perioada 2016-2020 și lipsa unor măsuri eficiente de implementare a integrării dimensiunii de gen în buget;

(d) accentul exclusiv pe creșterea reprezentării femeilor în forțele armate în străinătate ca urmare a Rezoluției 1325 (2000) a Consiliului de Securitate privind femeile, pacea și securitatea și lipsa unui plan național de acțiune pentru implementarea acesteia.

15. Comitetul recomandă statului-parte:

(a) să continue consolidarea Agenției Naționale pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați prin alocarea de resurse umane, tehnice și financiare adecvate, introducerea unor mecanisme eficiente de monitorizare și asumare a răspunderii pentru Legea nr. 202/2002 atât la nivel central, cât și la nivel local, consolidarea colaborării cu societatea civilă în acest sens și impunerea de sancțiuni pentru nerespectarea legii;

(b) să ia în considerare prezentele recomandări atunci când formulează noua strategie națională privind egalitatea de șanse între femei și bărbați și violența în familie și să asigure implementarea acesteia în mod efectiv, precum și să implementeze Legea nr. 202/2002, inclusiv printr-o alocare adecvată a resurselor;

(c) să includă în noua strategie privind egalitatea de șanse între femei și bărbați și violența în familie măsuri de implementare a principiului transversalității, astfel cum este definit în Legea nr. 202/2002, prin integrarea perspectivei de gen și integrarea dimensiunii de gen în elaborarea bugetară în toate strategiile și instituțiile guvernamentale, să efectueze evaluări ale impactului egalității de gen asupra legislației existente pentru a identifica necesitatea unor acțiuni legislative și pentru a implementa planuri de stabilire a unor puncte focale bazate pe gen în toate ministerele și autoritățile relevante la nivel național, regional și local;

(d) să adopte, în colaborare cu organizațiile de femei, un plan național de acțiune pentru implementarea prevederilor Rezoluției 1325 (2000) a Consiliului de Securitate privind femeile, pacea și securitatea.

Stereotipuri și practici dăunătoare

16. Comitetul salută informațiile oferite în cursul dialogului privind elaborarea de modificări la politica națională în domeniul audiovizualului și inițiativele în curs de desfășurare pentru a acoperi egalitatea de gen în manualele școlare. Cu toate acestea, este îngrijorat de:

(a) imaginile stereotipice și uneori degradante ale femeilor, în special ale femeilor rome, în mass-media, lipsa educației privind egalitatea de gen în programele școlare și a formării corespunzătoare a cadrelor didactice;

(b) reapariția recentă a discursului stereotip din partea figurilor politice și a actorilor religioși nestatali, cum ar fi Biserica Ortodoxă Română, în legătură cu drepturile femeilor privind sănătatea sexuală și reproductivă, amplificate prin expunerea imaginilor stereotipice a rolurilor și responsabilităților femeilor și bărbaților în societate și în familie prin intermediul mass-media;

(c) lipsa unor măsuri luate pentru a preveni practicile dăunătoare în legătură cu căsătoriile între copii încheiate ilegal și în temeiul excepțiilor legale de la vârsta de 18 ani și abordarea impactului acestora asupra frecvenței școlii de către fetele rome.

17. Comitetul recomandă statului-parte:

(a) să urgenteze revizuirea manualelor școlare pentru a elimina stereotipurile discriminatorii bazate pe gen și etnie, să includă module obligatorii privind educația de gen în programele școlare și să ofere cadrelor didactice formare în domeniul egalității de gen;

(b) să includă în noua strategie privind egalitatea de șanse între femei și bărbați și violența în familie măsuri proactive și susținute, care să vizeze femeile și bărbații de la toate nivelurile societății, inclusiv actorii nestatali și partidele politice, să elimine stereotipurile discriminatorii privind rolurile și responsabilitățile femeilor și bărbaților din familie și din societate, să încurajeze mass-media să promoveze egalitatea de șanse între femei și bărbați în viața publică și privată și să interzică imaginile degradante ale femeilor în mass-media, prin modificarea politicii naționale în domeniul audiovizualului;

(c) să studieze amploarea și consecințele căsătoriei forțate și a căsătoriei între copii și să ia măsuri urgente pentru a preveni astfel de căsătorii, prin creșterea gradului de conștientizare asupra impactului extrem de negativ al acestei practici dăunătoare asupra fetelor, în conformitate cu Recomandarea generală comună nr. 31 a Comitetului pentru eliminarea discriminării împotriva femeilor/Comentariul general nr. 18 al Comitetului pentru drepturile copilului privind practicile dăunătoare (2014); să modifice legislația pentru a elimina

excepțiile care permit căsătoria înaintea împlinirii vârstei de 18 ani și urmărirea penală și pedepsirea în mod adecvat a făptașilor.

Violența bazată pe gen împotriva femeilor

18. Comitetul salută transmiterea unor proiecte de lege către Parlament în vederea armonizării legislației naționale privind violența bazată pe gen cu Convenția de la Istanbul. Cu toate acestea, este îngrijorat de:

(a) lipsa datelor privind numărul plângerilor și deciziilor judecătorești referitoare la discriminarea bazată pe gen în aplicarea legii împotriva discriminării;

(b) domeniul de aplicare limitat al legislației existente privind violența bazată pe gen împotriva femeilor și privind ordinele de protecție, precum și al strategiei de combatere a violenței bazate pe gen și al strategiei preconizate pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați și violența în familie, care exclud din domeniul de aplicare al cadrului legislativ violența bazată pe gen săvârșită în afara domiciliului și violența săvârșită în cadrul uniunilor consensuale și nu fac trimitere în mod explicit la viol și violul conjugal și la combaterea violenței împotriva femeilor rome;

(c) faptul că poliția intervine în cazuri de violență bazată pe gen împotriva femeilor doar în baza unor mandate judecătorești și colaborarea insuficientă dintre instanțe, poliție și asistenții sociali în cazurile de violență în familie;

(d) ratele ridicate de retragere a plângerilor de către victimele violenței bazate pe gen și lipsa urmăririi penale *ex officio* pentru infracțiunile de acest tip, precum și utilizarea medierii în cazurile de violență în familie;

(e) cerința probelor medico-legale ale violenței suferite pentru a solicita un ordin de protecție, ratele scăzute de eliberare a unor astfel de probe, implementarea redusă a ordinelor de protecție, eficiența limitată a distanțelor de securitate impuse și rata scăzută a anchetelor privind încălcarea ordinului de protecție și hărțuirea;

(f) consolidarea insuficientă a capacităților justiției, poliției, sănătății și asistenților sociali cu privire la natura și spiritul prevederilor din dreptul penal aplicabile în cazurile de violență bazată pe gen împotriva femeilor și procedura de emiteră a ordinelor de protecție, precum și cu privire la tratarea victimelor într-un mod care să țină seama de diferența de gen;

(g) cerința de a prezenta documente de identitate pentru a avea acces la adăposturi și servicii de sănătate, accesul restrâns la consiliere juridică și psihologică, numărul limitat de adăposturi și centre de criză pentru victime din statul-parte și lipsa de conștientizare a publicului cu privire la mecanismele de acordare a unor reparații.

19. Reamintind pct. 21 din observațiile finale anterioare (CEDAW/C/ROM/CO/6) și Recomandările generale nr. 19 (1992) privind violența împotriva femeilor și nr. 35 (2017) privind violența bazată pe gen împotriva femeilor, actualizând Recomandarea generală nr. 19, Comitetul recomandă statului-parte:

(a) să colecteze sistematic date defalcate privind cauzele de violență bazată pe gen și discriminare împotriva femeilor introduse în fața instanțelor și numărul de ordine de protecție și să includă aceste date în următorul raport periodic;

(b) să adopte un pachet legislativ care să abordeze toate formele de violență bazată pe gen, inclusiv violențele care se produc în cadrul căsătoriilor și uniunilor *de facto*, în special violul conjugal, și în viața publică și privată, să armonizeze legislația națională privind violența împotriva femeilor cu Convenția de la Istanbul și să abordeze în mod specific violența împotriva femeilor rome;

(c) să introducă ordine de protecție eliberate de poliție, în plus față de ordinele de protecție existente emise de instanță, și să asigure cu celeritate un temel juridic pentru emiterea acestora și să le aplice atât în cazul căsătoriilor, cât și al uniunilor *de facto*;

(d) să urgenteze implementarea inițiativelor polițienești pentru a preveni retragerea plângerilor de către victime, să introducă urmărirea penală *ex officio* pentru infracțiuni de violență bazată pe gen împotriva femeilor și să se asigure că toate cazurile de violență bazată pe gen împotriva femeilor, inclusiv violența în familie, nu sunt, sub nicio formă, soluționate în cadrul unor proceduri de mediere;

(e) să reducă sarcina probei pentru victimele care solicită ordine de protecție, să garanteze executarea acestor ordine de către poliție și instanțe, să garanteze accesul la asistență juridică gratuită în cadrul procedurilor legate de ordinele de protecție, să consolideze colaborarea dintre polițiști și asistenții sociali în anchetarea violenței bazate pe gen împotriva femeilor și fetelor și să ia măsuri pentru a preveni în mod eficient încălcarea ordinului de protecție și hărțuirea;

(f) să introducă obligativitatea consolidării capacităților pentru judecători, procurori, avocați, agenți de poliție, asistenți sociali și profesioniști în domeniul sănătății cu privire la aplicarea strictă a legislației care incriminează violența împotriva femeilor și la protocoalele referitoare la tratarea victimelor într-un mod care ține seama de gen și să facă publice procedurile-standard legate de violența bazată pe gen împotriva femeilor;

(g) să se asigure că femeile și fetele victime ale violenței bazate pe gen beneficiază de acces liber și fără obstacole la asistență medicală și psihologică, la adăposturi sigure aflate la distanțe rezonabile, precum și la servicii de consiliere și reabilitare în toate regiunile statului-parte.

Traficul, exploatarea sexuală și prostituția

20. Comitetul observă că implicarea penală a unui funcționar public în traficul de persoane a devenit o circumstanță agravantă în noul Cod Penal. Cu toate acestea, este îngrijorat de:

(a) numărul semnificativ al femeilor din România care sunt traficate în străinătate, precum și traficul de persoane și traficul de persoane cu dizabilități;

(b) lipsa anchetelor împotriva funcționarilor publici suspectați de implicare în cazuri de trafic de persoane și subraportarea cazurilor de trafic de persoane din cauza fricii victimelor și a martorilor față de repercusiuni;

(c) formarea insuficientă a agenților de poliție, precum și a inspectorilor muncii care intervin în companiile private și în industria sexului în ceea ce privește detectarea și intervenția în cazurile de trafic de persoane, precum și modalitățile de abordare într-un mod care să țină seama de diferența de gen în lucrul cu victimele traficului de persoane, dar și lipsa inspecțiilor neanunțate la agențiile de recrutare și la locuri de muncă cum ar fi întreprinderile de textile sau gospodăriile;

(d) resursele limitate și aplicarea inconsistentă a mecanismului național de sesizare, externalizarea asistenței acordate victimelor traficului de persoane către ONG-uri și sprijinul limitat acordat acestor ONG-uri, restricțiile în asistența victimelor care refuză să coopereze cu procurorii, precum și asistența psihologică limitată, acoperirea geografică slabă în ceea ce privește serviciile de reabilitare și adăposturile, precum și barierele administrative în calea accesului victimelor la serviciile de sănătate;

(e) lipsa de conștientizare în rândul judecătorilor și al agenților de poliție cu privire la caracterul infracțional al exploatării femeilor prin prostituție.

21. Comitetul recomandă statului-parte:

(a) să adopte o nouă strategie împotriva traficului de persoane care să acorde prioritate măsurilor menite să îmbunătățească situația socială și economică a femeilor pentru a elimina vulnerabilitatea acestora la traficul de persoane, inclusiv prin identificarea potențialelor victime și facilitarea reintegrării victimelor pe toate planurile, și să-și concentreze atenția pe grupurile vulnerabile, cum ar fi femeile din mediul rural și cele rome, lucrătoarele migrante care nu au documente și fetele exploatare de rețele de cerșetorie, inclusiv fetele care sunt victime ale exploatării sexuale;

(b) să încurajeze raportarea infracțiunilor prin garantarea anonimatului și a protecției victimelor traficului de persoane, precum și a martorilor care depun mărturie în cursul procesului, să ancheteze toate raportările privind presupusa implicare a funcționarilor publici și să se asigure că făptuitorii sunt pedepsiți în mod corespunzător;

(c) să asigure dezvoltarea capacităților în ceea ce privește traficul de persoane, identificarea victimelor și o abordare a victimelor care să țină seama de diferența de gen în cazul judecătorilor, procurorilor, agenților de poliție, polițiștilor de frontieră și inspectorilor muncii și să introducă inspecții proactive pentru identificarea victimelor traficului de persoane la locurile de muncă și în agențiile de recrutare;

(d) să aloce fonduri suficiente pentru implementarea mecanismului național de sesizare și să garanteze accesul adecvat al victimelor la adăposturi, permise de ședere temporară și asistență juridică, medicală și psihosocială, inclusiv prin acordarea de sprijin financiar și a altor forme de suport organizațiilor societății civile care lucrează cu femeile victime ale traficului de persoane, indiferent dacă victima dorește sau este capabilă să coopereze cu autoritățile de urmărire penală;

(e) să crească gradul de conștientizare a judecătorilor și agenților de poliție cu privire la natura penală a exploatării femeilor prin prostituție.

22. Comitetul salută dezincrimnarea femeilor implicate în fapte de prostituție în noul Cod Penal. Cu toate acestea, este îngrijorat de:

(a) lipsa datelor statistice privind femeile implicate în prostituție;

(b) neconcordanțele dintre prevederile dreptului civil și penal, care au drept rezultat aplicarea de amenzi în cazul femeilor implicate în prostituție;

(c) gradul de cunoaștere insuficient în rândul sistemului judiciar, agenților responsabili cu aplicarea legii, asistenților sociali și administrațiilor locale privind noile prevederi ale Codului Penal și normele aplicabile prostituției;

(d) refuzul administrațiilor locale de a emite documente de identitate femeilor implicate în prostituție în cazul în care acestea au datorii față de stat din cauza amenzilor aplicate, împiedicându-le astfel accesul la alte forme de muncă;

(e) lipsa unor politici și programe care să abordeze prevenirea exploatării prin prostituție, protecția, asistența și sprijinul juridic pentru femeile care sunt victime ale unei astfel de exploatări și sprijinul specific acordat femeilor care doresc să renunțe la prostituție.

23. Comitetul recomandă statului-parte:

(a) să colecteze și să analizeze datele privind exploatarea femeilor prin prostituție;

(b) să armonizeze dispozițiile privind prostituția din Codul Civil și din Codul Penal pentru a legaliza prostituția și pentru a suspenda impunerea de amenzi administrative femeilor implicate în prostituție;

(c) să dezvolte capacitățile agenților responsabili cu aplicarea legii, inclusiv a judecătorilor, procurorilor și agenților de poliție, precum și a asistenților sociali și administrațiilor locale în ceea ce privește noile dispoziții ale Codului Penal și alte norme aplicabile femeilor implicate în prostituție;

(d) să emită directive care să asigure accesul femeilor implicate în prostituție la documente de identitate și să sancționeze nerespectarea acestor directive;

(e) să abordeze cauzele profunde ale exploatării femeilor și fetelor prin prostituție, între care sărăcia, să ofere acestor femei programe educaționale prin care să-și îmbunătățească nivelul de educație, oportunități alternative de a obține venituri, precum și programe de sprijin pentru femeile care doresc să renunțe la prostituție.

Participarea la viața politică și publică

24. Comitetul salută creșterea reprezentării femeilor în Parlament și inițiativele legislative de introducere a cotelor obligatorii de reprezentare. Cu toate acestea, este îngrijorat de:

(a) reprezentarea redusă în continuare a femeilor în Parlament, în administrațiile naționale, regionale și locale, în special numărul redus de primari femei;

(b) lipsa măsurilor eficiente de implementare a Capitolului IV din Legea nr. 202/2002 privind egalitatea de șanse și de tratament între femei și bărbați pentru a asigura astfel participarea echilibrată a femeilor și bărbaților la poziții de conducere și decizionale în administrația publică;

(c) faptul că inițiativa care se află în prezent în Parlament nu garantează că femeile nu sunt desemnate în mod repetat pe cele mai puțin avantajoase poziții pe listele electorale;

(d) lipsa monitorizării aplicării dispozițiilor care impun reprezentarea ambelor sexe în viața politică și publică, de exemplu pe listele electorale ale partidelor politice și comisiilor parlamentare.

25. Comitetul recomandă statului-parte:

(a) să studieze cauzele originare care împiedică participarea femeilor la viața publică și politică, să elaboreze strategii pentru depășirea unor astfel de bariere, să acorde o atenție specială femeilor care aparțin grupurilor minorităților etnice;

(b) să implementeze prevederile Capitolului IV din Legea nr. 202/2002 și să accelereze creșterea reprezentării femeilor în poziții la nivel înalt în administrația publică națională și locală, inclusiv prin instruirea femeilor în ceea ce privește competențele de conducere și prin adoptarea unor măsuri cum ar fi măsuri speciale temporare, în conformitate cu art. 4 (1) din Convenție și cu Recomandarea generală nr. 25 (2004) a Comitetului privind măsurile speciale temporare;

(c) să adopte și să implementeze inițiative legislative pentru a introduce cote de reprezentare obligatorii în Parlament, în conformitate cu Recomandarea generală nr. 23 (1997) a Comitetului privind femeile în viața publică, de exemplu, prin plasarea candidaților, femei și bărbați, în poziții alternative pe listele electorale (așa-numitul sistem „fermoar”) pentru a obține paritatea de gen;

(d) să introducă stimulente și sancțiuni pentru a asigura respectarea prevederilor legale în vigoare, pentru a accelera participarea femeilor la viața politică și publică și pentru a consolida rolul de monitorizare al Agenției Naționale pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați, în această privință.

Educație

26. Comitetul salută adoptarea unei strategii naționale de prevenire a abandonului școlar timpuriu și informațiile privind revizuirea în curs a manualelor școlare. Cu toate acestea, este îngrijorat de:

(a) ratele înalte ale abandonului școlar și rezultatele slabe ale învățământului în zonele rurale, precum și rata scăzută a înscrierii în școli, rata înaltă a abandonului școlar și rata scăzută a performanțelor în comunitățile rome și în comunitățile dezavantajate economic, sporind riscul excluziunii și sărăciei în rândul femeilor;

(b) lipsa de conștientizare a dimensiunii de gen în rândul profesorilor, care transmit frecvent o înțelegere stereotipică a rolurilor de gen, astfel cum se reflectă în manualele școlare, precum și faptul că aceste manuale nu conțin informații cu privire la rolul istoric al femeilor, inclusiv al femeilor rome, și cu privire la contribuția acestora la cultura și știința din România;

(c) segregarea persistentă pe criterii de gen în educație, numărul redus de studente înscrise la cursuri de formare profesională și disciplinele științifice și tehnologice și faptul că participarea mai ridicată a femeilor la nivelul învățământului terțiar nu se traduce și prin participarea acestora la piața forței de muncă.

27. **Comitetul recomandă statului-parte:**

(a) să îmbunătățească infrastructura școlară în zonele rurale, inclusiv în zonele în care trăiesc comunitățile de romi și comunitățile dezavantajate economic, pentru a reduce și elimina diferențele în ceea ce privește accesul la finalizarea învățământului obligatoriu, eliminarea segregării în sălile de clasă și îmbunătățirea oportunităților de învățare favorabilă incluziunii și consolidarea programelor de educație pe tot parcursul vieții, precum programul „A doua șansă”;

(b) să îmbunătățească formarea profesorilor cu privire la drepturile femeilor și egalitatea de gen și să finalizeze revizuirea manualelor școlare pentru a garanta reflectarea adecvată a rolurilor și contribuțiilor istorice ale femeilor, inclusiv ale femeilor rome, la cultura și știința din România;

(c) să acorde prioritate eliminării stereotipurilor tradiționale și barierelor structurale care ar putea descuraja fetele să se înscrie în domenii de studiu tradițional dominate de bărbați, precum știința și tehnologia, să intensifice eforturile de a oferi fetelor consiliere în carieră cu privire la domenii de activitate netradiționale și să încurajeze participarea la formare profesională atipică.

Ocuparea forței de muncă

28. Comitetul salută faptul că strategia națională pentru ocuparea forței de muncă pentru perioada 2014-2020 vizează reconcilierea vieții profesionale cu viața de

familie și eliminarea stereotipurilor discriminatorii bazate pe gen. Cu toate acestea, este îngrijorat de:

(a) rata ridicată a șomajului în rândul femeilor, în special în zonele rurale și în rândul femeilor rome, împărțirea inegală a responsabilităților familiale între femei și bărbați, închiderea grădinițelor, în special în zonele rurale, și sarcina disproporționată a muncii casnice neremunerate a femeilor, restricționând în continuare accesul acestora la locuri de muncă formale, care determină scăderea pensiilor femeilor în comparație cu bărbații sau excluderea femeilor din sistemul de pensii;

(b) diferența salarială persistentă bazată pe gen, în ciuda existenței unei legislații privind remunerarea egală pentru muncă de valoare egală;

(c) participarea redusă a femeilor în sectorul privat, în special în funcțiile de conducere și în consiliile de administrație ale companiilor private;

(d) restricțiile aduse accesului la alocațiile pentru creșterea copilului pentru părinții cu locuri de muncă formale și introducerea unor criterii selective pentru acordarea acestor alocații și pentru indemnizațiile pentru sprijinirea familiei, care au un impact disproporționat asupra femeilor și gospodăriilor ale căror capi de familie sunt femei;

(e) anchetarea insuficientă și lipsa urmăririi penale în cazurile de hărțuire sexuală și discriminare de gen la locul de muncă;

(f) lipsa unor măsuri corective pentru a îmbunătăți accesul femeilor la împrumuturi și credite.

29. Comitetul reiterează recomandarea făcută anterior (CEDAW/C/ROM/CO/6, pct. 29) ca statul-parte:

(a) să creeze mai multe oportunități pentru femei în vederea obținerii accesului la locuri de muncă formale, în special în zonele rurale, și să garanteze participarea acestora la sistemul de pensii, să accelereze implementarea planurilor de promovare a repartizării egale a responsabilităților domestice și familiale între bărbați și femei și să sporească numărul de centre de îngrijire a copiilor, la prețuri accesibile și de înaltă calitate, în întreaga țară;

(b) să consolideze capacitatea Agenției Naționale pentru Egalitatea de Șanse pentru Femei și Bărbați de a monitoriza și de a implementa prevederile privind veniturile egale pentru munca de valoare egală (art. 7 din Legea nr. 202/2002);

(c) să implementeze planuri de combatere a segregării profesionale, inclusiv prin introducerea unor clasificări analitice ale locurilor de muncă neutre din punct de vedere al genului, a unor metode de evaluare și a unor sondaje periodice privind salarizarea, să îmbunătățească participarea femeilor la luarea deciziilor în sfera economică, în special în consiliile de administrație și de supraveghere ale companiilor private, inclusiv prin introducerea cotelor de reprezentare în consiliile întreprinderilor majore înregistrate la bursa de valori din România;

(d) să soluționeze urgent provocările întâlnite pentru a se asigura că mamele singure beneficiază de indemnizații adecvate și la timp pentru copii și familii și că femeile care nu sunt remunerate pentru munca lor sau care lucrează în sectorul informal, atât în zonele rurale, cât și în zonele urbane, au acces la astfel de indemnizații;

(e) să dezvolte un sistem confidențial și sigur pentru depunerea plângerilor privind hărțuirea sexuală și discriminarea bazată pe gen la locul de

muncă, să se asigure că victimele au acces real la mijloacele de a obține reparații și să includă în următorul raport periodic date privind numărul de cazuri raportate de hărțuire sexuală, numărul de anchete și urmăriri penale și sancțiunile aplicate persoanelor responsabile;

(f) **să ia măsuri corective specifice pentru a îmbunătăți accesul femeilor la împrumuturi și credite.**

Lucrătoarele migrante

30. Comitetul este îngrijorat de rapoartele privind abuzul, formele contemporane de sclavie și exploatare sexuală a femeilor din România care lucrează ca muncitoare sezoniere agricole în Italia, exploatarea prin muncă a femeilor chineze în industria textilă, în statul-parte (a se vedea [A/HRC/18/30/Add.1](#)), și a femeilor din Filipine lucrătoare casnice, în statul-parte, care sunt supuse la exploatare prin muncă, abuzuri fizice și se tem de repercusiuni din partea angajatorilor lor, dacă depun plângeri. De asemenea, Comitetul este îngrijorat de faptul că statul nu a ratificat încă Convenția privind protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor acestora și Convenția privind munca decentă pentru personalul casnic, 2011 (nr. 189) a Organizației Internaționale a Muncii (OIM).

31. **Comitetul recomandă ca statul-parte să elaboreze o politică sigură în materie de migrație a forței de muncă pentru a proteja drepturile omului în rândul femeilor migrante lucrătoare, în conformitate cu Recomandarea generală nr. 26 (2008) a Comitetului privind lucrătoarele migrante, și să consolideze capacitatea și mandatul inspectorilor muncii, pentru a efectua inspecții la locurile de muncă informale, cum ar fi gospodăriile private, atunci când primesc o acuzație credibilă privind încălcări grave ale standardelor muncii. De asemenea, încurajează statul-parte să ratifice Convenția privind protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor acestora și Convenția privind munca decentă pentru personalul casnic a OIM, 2011 (nr. 189).**

Sănătate

32. Comitetul salută îmbunătățirea procedurilor și manualelor în domeniul serviciilor de îngrijire ginecologice și obstetrice, precum și pregătirea profesioniștilor în ceea ce privește metodele de planificare familială, precum și adoptarea unei strategii naționale privind sănătatea pentru perioada 2014-2020. Cu toate acestea, este îngrijorat de:

(a) **accesul limitat la servicii de îngrijire medicală pentru femeile române, femeile cu dizabilități, femeile migrante, femeile care suferă de HIV/SIDA, femeile în vârstă și femeile care trăiesc pe străzi, din cauza lipsei de echipamente medicale și a ratelor ridicate de exod de inteligență în rândul personalului medical, în special în zonele rurale, dezvoltarea insuficientă a serviciilor comunitare de informare și închiderea spitalelor din zonele rurale, precum și creșterea costurilor unei sarcini și a ratelor scăzute de înregistrare în sistemul de asigurări naționale de sănătate. Comitetul este îngrijorat de faptul că această situație are ca rezultat vizite medicale de monitorizare insuficiente, rate ridicate ale mortalității infantile și materne și rate ridicate ale cancerului mamar;**

(b) **ratele ridicate ale sarcinii în rândul adolescentelor, lipsa unei educații obligatorii adecvate vârstei în ceea ce privește sănătatea sexuală și reproductivă și drepturile în programa școlară și lipsa de pregătire a profesorilor în acest domeniu;**

(c) **refuzul profesioniștilor din domeniul sănătății și al spitalelor de a efectua avorturi medicale, determinând femeile să recurgă la avorturi în condiții nesigure și**

ilegale, utilizarea avortului ca mijloc de contracepție, precum și întreruperea finanțării pentru furnizarea de contraceptive gratuite în 2013 și lipsa de conștientizare în rândul populației adulte cu privire la mijloacele moderne de contracepție.

133. Comitetul recomandă, în conformitate cu Recomandarea generală nr. 24 (1999) privind femeile și sănătatea, ca statul-parte:

(a) să asigure accesul la servicii medicale și de planificare familială accesibile și de înaltă calitate, precum și la servicii de sănătate sexuală și reproductivă, în special în zonele rurale, pentru femeile însărcinate, femeile în vârstă, femeile cu dizabilități, femeile migrante și femeile rome, inclusiv prin reformarea sistemului sanitar și prin sporirea accesului la sistemul de asigurări de sănătate, luând în considerare orientările tehnice ale Oficiului Înaltului Comisariat al Organizației Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului cu privire la aplicarea unei abordări bazate pe drepturile omului pentru implementarea politicilor și programelor de reducere prin prevenție a mortalității și a morbidității copiilor cu vârste mai mici de 5 ani ([A/HRC/27/31](#));

(b) să ia măsuri adecvate pentru realizarea unui studiu național privind sănătatea reproductivă, să implementeze strategia națională privind sănătatea reproductivă și sexualitatea și programul național privind planificarea familială și să introducă educația obligatorie adecvată vârstei privind sănătatea sexuală și reproductivă în programa școlară, inclusiv educația privind formele moderne de contracepție și de prevenire a bolilor cu transmitere sexuală, riscurile avortului în condiții nesigure și natura penală a violenței sexuale și a violenței bazate pe gen;

(c) să asigure accesul neîngrădit și adecvat la servicii de avort legal și servicii în urma avortului pentru toate femeile în statul-parte, inclusiv prin garantarea faptului că instituțiile nu sunt împiedicate prin lege să ridice obiecții pe motive de conștiință, definind motivele pentru care le este permis profesioniștilor din domeniul sănătății să ridice astfel de obiecții, garantând trimiterea obligatorie către alt specialist în cazul ridicării obiecțiilor de conștiință, să ridice gradul de cunoaștere privind mijloacele de contracepție și dreptul de reproducere și dreptul la sănătate, și să garanteze disponibilitatea și accesibilitatea formelor moderne de contracepție pentru toate femeile și fetele, inclusiv pentru cele din grupurile dezavantajate.

Femeile din mediul rural

34. Comitetul este în continuare îngrijorat de:

(a) diferențele semnificative în ceea ce privește accesul femeilor din mediul urban și rural la apă potabilă, canalizare și servicii de bază precum educația, ocuparea forței de muncă, asistența medicală și transport;

(b) menținerea atitudinilor patriarhale și a stereotipurilor discriminatorii cu privire la rolurile și responsabilitățile femeilor și bărbaților în familie și în societate în mediul rural, care au dus la niveluri mai ridicate de violență bazată pe gen față de femeile din mediul rural, precum și rata scăzută de participare a acestora la procesul decizional privind dezvoltarea rurală;

(c) lipsa unor măsuri specifice pentru a soluționa provocările cu care se confruntă femeile din mediul rural în statul-parte, în programul național de dezvoltare locală.

35. Comitetul reamintește pct. 31 din observațiile sale finale făcute anterior ([CEDAW/C/ROM/CO/6](#)) și recomandă, în conformitate cu Recomandarea

generală nr. 34 (2016) privind drepturile femeilor din mediul rural, ca statul-parte:

(a) să-și consolideze eforturile pentru a se asigura de faptul că femeile din mediul rural au acces adecvat la apă potabilă și canalizare, precum și la servicii sociale, de sănătate, de transport și alte servicii de bază și să dezvolte activități generatoare de venit care să vizeze în special femeile din mediul rural;

(b) să dezvolte programe specifice de creștere a conștientizării în rândul femeilor, bărbaților, fetelor și băieților din mediul rural, cu privire la importanța participării egale a femeilor și a fetelor la viața publică și politică, care să vizeze depășirea stereotipurilor discriminatorii pe criterii de gen și eliminarea violenței împotriva femeilor în mediul rural;

(c) să ia în considerare recomandările menționate mai sus în implementarea programului național de dezvoltare locală.

Femei care se confruntă cu forme de discriminare multiplă și încrucișată

36. Comitetul ia notă de informațiile primite cu privire la elaborarea unei strategii de prevenire și combatere a discriminării, revizuirea definiției discriminării multiple în legislația statului-parte și includerea egalității de gen printre principiile strategiei de includere a cetățenilor români aparținând minorității rome, pentru perioada 2012-2020. Cu toate acestea, este îngrijorat de:

(a) faptul că femeile de etnie romă, femeile migrante și femeile din mediul rural, femeile cu dizabilități, femeile în vârstă și femeile care suferă de HIV/SIDA sunt afectate în mod disproporționat de sărăcie și au acces limitat la serviciile de sănătate, educație și locuri de muncă;

(b) faptul că legislația existentă nu prevede operaționalizarea și aplicarea interzicerii formelor de discriminare încrucișată;

(c) lipsa resurselor umane și financiare alocate Consiliului Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD) pentru a asigura integrarea formelor de discriminare intersectată în toate instituțiile și strategiile guvernamentale;

(d) inițiativele menite să abroge legislația privind nediscriminarea, discursul public de incitare la ură împotriva femeilor rome al politicienilor, relele tratamente la care sunt supuse femeile rome de către forțele de poliție, discriminarea femeilor rome de către asistenții sociali, precum și segregarea femeilor rome în maternități;

(e) ratele scăzute de înregistrare a nașterilor bebelușilor și copiilor de etnie romă, împiedicându-i astfel să beneficieze de servicii de bază, precum și finanțarea insuficientă a strategiei de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2012-2020;

(f) faptul că Legea nr. 448/2006 nu promovează drepturile femeilor și fetelor cu dizabilități, precum și rapoartele instituționalizării forțate și abuzurilor care conduc la moartea acestora, discriminarea femeilor cu dizabilități și dificultățile întâmpinate în obținerea accesului la serviciile medicale din cauza insuficienței echipamentelor medicale pentru îngrijirea acestora.

37. Comitetul recomandă statului-parte:

(a) să introducă măsuri specifice, inclusiv măsuri speciale temporare, în conformitate cu art. 4 (1) din Convenție și cu Recomandarea generală nr. 25 (2004) a Comitetului privind măsurile speciale temporare pentru a asigura accesul la educație, servicii sociale, asistență medicală și asigurări pentru femeile de etnie romă, femeile migrante, femeile cu dizabilități și femeile care suferă de HIV/SIDA, în vederea accelerării realizării unei egalități considerabile pentru

aceste grupuri, care continuă să se confrunte cu forme de discriminare intersecată în statul-parte;

(b) să introducă interzicerea formelor de discriminare intersecată în toate strategiile guvernamentale, inclusiv în strategia națională pentru egalitatea de șanse între femei și bărbați pentru perioada 2014-2017 și în strategia națională intitulată „O societate fără bariere pentru persoanele cu dizabilități” pentru perioada 2016-2020;

(c) să modifice legislația în vederea definirii discursului de incitare la ură ca o infracțiune separată, să asigure monitorizarea și sancționarea unor astfel de fapte, și să sancționeze segregarea femeilor de etnie romă în spitale și clinici și să consolideze capacitățile profesioniștilor relevanți în ceea ce privește noua legislație, inclusiv prin instruire specifică pentru politicieni, profesioniști din domeniul sănătății, asistenți sociali și polițiști, și să colaboreze cu societatea civilă, mass-media și alți actori interesați pentru a promova imagini pozitive ale femeilor aparținând minorităților etnice, refugiaților și migranților;

(d) să dezvolte măsuri de identificare a copiilor neînregistrați și să asigure faptul că toți copiii născuți pe teritoriul statului-parte, în special copiii romi, sunt înregistrați la naștere pentru a asigura accesul acestora la educație, servicii sociale, asistență medicală și cetățenie, și să aloce fonduri adecvate pentru implementarea strategiei de incluziune a cetățenilor români aparținând minorității rome pentru perioada 2012-2020 și să urgenteze adoptarea planurilor de acțiune, cu obiective clar încadrate în timp;

(e) să revizuiască Legea nr. 448/2006 în conformitate cu Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități pentru a-și concentra atenția pe viața independentă și incluziunea femeilor și fetelor cu dizabilități, reformarea sistemului de sănătate și protecție socială pentru a preveni instituționalizarea acestora, consolidarea capacităților personalului din domeniul medical pentru a elimina discriminarea față de femeile cu dizabilități și să faciliteze raportarea cazurilor de violență și abuzuri.

Căsătorie și relații de familie

38. Comitetul este îngrijorat de:

(a) Rapoartele privind căsătoriile neînregistrate și impactul lor negativ asupra dobândirii de către femei a drepturilor lor în timpul dizolvării unor astfel de uniuni, în special în lipsa recunoașterii juridice a uniunilor *de facto*;

(b) faptul că mecanismul legislativ existent nu abordează în mod adecvat problemele violenței bazate pe gen în mediul familial, la stabilirea custodiei copilului;

(c) lipsa unor măsuri legislative adecvate care să garanteze dreptul la proprietate al femeilor în cazul divorțului, luând în considerare diferențele economice bazate pe gen între soți, ca urmare a segregării de gen pe piața muncii și a unei cote mai mari a femeilor care efectuează muncă neremunerată.

39. Comitetul, reamintind recomandările generale nr. 21 (2004) privind egalitatea în relațiile maritale și familiale și recomandările generale nr. 29 (2013) privind consecințele economice ale căsătoriei, relațiilor de familie și dizolvării acestora, recomandă statului-parte:

(a) să prevină practica căsătoriei neînregistrate și să întreprindă reforme legislative în vederea protejării drepturilor economice ale femeilor în uniunile *de facto*;

(b) să abordeze în mod adecvat nevoile specifice ale femeilor și copiilor pentru a stabili custodia copiilor în cazurile de violență de gen în mediul familial;

(c) să creeze un mecanism care să ia în considerare diferențele din prisma capacității de a obține venit și potențialul uman al soților care divorțează, ca urmare a segregării de gen pe piața muncii și a unei cote mai mari a femeilor ce efectuează muncă neremunerată.

Colectarea și analiza datelor

40. Comitetul își exprimă în continuare îngrijorarea cu privire la lipsa datelor statistice, defalcate pe sex, vârstă, etnie, localizare geografică și context socioeconomic, și în special la lipsa unei analize ulterioare, necesară pentru o evaluare precisă a situației femeilor și pentru a stabili dacă acestea suferă de discriminări, în special de forme de discriminare multiple, pentru a elabora politici informate și orientate și pentru a monitoriza și evalua sistematic progresele realizate în obținerea egalității materiale a femeilor în toate domeniile acoperite de Convenție.

41. Comitetul reamintește pct. 11 din observațiile finale formulate anterior ([CEDAW/C/ROM/CO/6](#)) și recomandă statului-parte să îmbunătățească colectarea și analiza datelor, defalcate în funcție de sex, etnie, dizabilitate, vârstă, mediile urban și rural precum și alți factori relevanți, necesari pentru a identifica tendințele în timp, incluzând cazurile de discriminare multiplă și intersectată și pentru a evalua impactul și eficacitatea politicilor și programelor care vizează integrarea egalității de gen și sporirea respectării drepturilor femeilor. Comitetul solicită statului-parte să includă astfel de date și analize statistice în următorul său raport. În acest sens, Comitetul atrage atenția statului-parte asupra Recomandării generale nr. 9 (1989) privind datele statistice referitoare la situația femeilor și încurajează statul-parte să solicite asistență tehnică din partea agențiilor relevante ale sistemului Națiunilor Unite și să îmbunătățească colaborarea cu asociațiile de femei care ar putea contribui la asigurarea colectării de date exacte.

Modificarea art. 20 (1) din Convenție

42. Comitetul încurajează statul-parte să accepte, cât mai curând posibil, modificarea art. 20 (1) din Convenție privind perioada de reuniune a Comitetului

Declarația de la Beijing și Platforma de acțiune

43. Comitetul invită statul-parte să utilizeze Declarația de la Beijing și Platforma de Acțiune în eforturile sale de a implementa prevederile Convenției

Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă

44. Comitetul solicită realizarea unei egalități de gen considerabile, în conformitate cu dispozițiile Convenției, pe tot parcursul procesului de implementare a Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă

Diseminare

45. Comitetul solicită statului-parte să asigure diseminarea prezentelor observații finale într-un interval de timp rezonabil, în limba sau limbile oficiale ale statului-parte, instituțiilor de stat relevante, la toate nivelurile (național, regional, local), în special Guvernului, ministerelor, Parlamentului și sistemului judiciar, pentru a permite implementarea lor integrală.

Asistență tehnică

46. **Comitetul recomandă ca statul-parte să coreleze implementarea Convenției cu eforturile sale de dezvoltare și să beneficieze de asistență tehnică regională sau internațională în acest sens.**

Ratificarea altor tratate

47. **Comitetul constată că aderarea statului-parte la cele nouă instrumente internaționale majore în domeniul drepturilor omului¹ ar contribui la exercitarea de către femei a drepturilor și libertăților lor fundamentale, în toate aspectele vieții. Prin urmare, Comitetul încurajează statul-parte să ratifice Convenția internațională privind protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și a membrilor familiilor acestora, la care nu este încă parte.**

Monitorizarea observațiilor finale

48. **Comitetul solicită statului-parte să transmită, în termen de doi ani, informații scrise privind măsurile luate pentru implementarea recomandărilor prevăzute supra, pct. 15 (d), pct. 19 (a) și (b) și pct. 21 (a).**

Pregătirea următorului raport

49. **Comitetul solicită statului-parte să transmită cel de-al nouălea raport periodic, care are ca termen luna iulie 2021. Raportul trebuie transmis la timp și, în caz de întârziere, trebuie să acopere întreaga perioadă până la data transmiterii sale.**

50. **Comitetul solicită statului-parte să urmeze orientările armonizate privind raportarea în temeiul tratatelor internaționale privind drepturile omului, inclusiv liniile directe privind documentele fundamentale comune și documentele specifice tratatelor (a se vedea [HRI/GEN/2/Rev.6](#), cap. I).**

¹ Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale; Pactul internațional privind drepturile civile și politice; Convenția internațională privind eliminarea tuturor formelor de discriminare rasială; Convenția privind eliminarea tuturor formelor de discriminare împotriva femeilor; Convenția împotriva torturii și a altor pedepse și tratamente cu cruzime, inumane sau degradante; Convenția privind drepturile copilului; Convenția internațională privind protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora; Convenția internațională privind protecția tuturor persoanelor împotriva dispariției forțate; Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități.